

بزرگداشت حادثه کربلا

پیشوایان دینی ما تلاش می‌کردند همواره یاد و خاطره **امام حسین (علیه‌السلام)** و شهدای کربلا را زنده نگاه دارند. آن بزرگواران با برپایی مجالس **روضه و گریه** بر امام حسین (علیه‌السلام)، تشویق شعرا و مداحان به ذکر مصائب **شهدای کربلا** و... تلاش می‌کردند، حادثه کربلا برای همیشه زنده بماند. پیشوایان معصوم، علی‌رغم محدودیت‌های زیادی که از طرف حکومت‌های اموی و عباسی برای آنها ایجاد شده بود، توانستند با اتخاذ شیوه‌های صحیح و موضع‌گیری‌ها مناسب و با استفاده از شیوه‌های موثر از فرهنگ **عاشورا** و دست‌آوردهای آن پاسداری کنند.

فهرست مندرجات

- ۱ - بزرگداشت امام حسین قبل از شهادت
- ۲ - بزرگداشت حادثه کربلا توسط ائمه
  - ۲.۱ - امام سجاد
  - ۲.۲ - امام باقر
  - ۲.۳ - امام صادق
  - ۲.۴ - امام رضا
- ۳ - سفارش ائمه به زیارت امام حسین
- ۴ - فلسفه بزرگداشت حماسه حسینی توسط ائمه
- ۵ - عناوین مرتبط
- ۶ - پانویس
- ۷ - منبع

بزرگداشت امام حسین قبل از شهادت

توجه دادن به حادثه **کربلا** و مصائب **سیدالشهدا (علیه‌السلام)** حتی قبل از شهادت آن بزرگوار نیز وجود داشته است. **پیامبر گرامی اسلام (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)** بارها به مصائب **امام حسین (علیه‌السلام)** اشاره کرده و بارها برای آن حضرت **اشک ریخته** است آن حضرت به **گریه** بر امام حسین (علیه‌السلام) و **زیارت قبر** آن حضرت سفارش کرده است. در کتاب **کامل‌الزیارات از حضرت امام باقر (علیه‌السلام)** روایت می‌کند که فرمود: هر گاه حسین (علیه‌السلام) نزد پیغمبر خدا می‌آمد، رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) او را به خود می‌چسباند و به حضرت امیر (علیه‌السلام) می‌فرمود: حسین (علیه‌السلام) را نگاه دار. آن گاه امام حسین (علیه‌السلام) را می‌بوسید و گریه می‌کرد یک بار امام حسین (علیه‌السلام) به پیامبر خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) گفت: چرا گریه می‌کنی؟ فرمود: ای پسر عزیزم من جای شمشیرهایی که بر بدن تو وارد خواهد شد، می‌بوسم و اشک می‌ریزم. حسین (علیه‌السلام) گفت: پدر جان آیا من شهید می‌شوم؟ فرمود: آری، به **خدا قسم** که پدر و برادرت نیز کشته خواهند شد. امام حسین (علیه‌السلام) گفت: آیا قبور ما پراکنده خواهد بود؟ فرمود: آری ای پسر عزیزم، امام حسین (علیه‌السلام) گفت: چه کسی از امت تو قبر ما را زیارت خواهد کرد؟ فرمود: غیر از صدیقین امت من، مرا و پدرت و تو را زیارت نخواهند کرد. «... لا یزورنی و بزور اباک و اخاک و انت الا الصدیقون من امتی.»^[۱]

ابن عباس می‌گوید: من با امیرالمؤمنین علی (علیه‌السلام) در مسیر **صفین** به **نینوا** رسیدیم. حضرت به من فرمود: ای ابن عباس آیا این مکان را می‌شناسی عرض کردم: نه حضرت فرمود: اگر آن گونه که من این سرزمین را می‌شناسم، تو نیز می‌شناختی از آن نمی‌گذشتی جز آن که همانند من گریه می‌کردی. سپس حضرت گریه کرد و فرمود: وای وای آل ابوسفیان را با من چه کار؟ مرا با آل حرب چه کار؟ همان‌ها که حزب **شیطان** و اولیاء کفرند ای اباعبدالله (خطاب به امام حسین (علیه‌السلام)) **صبر** پیشه کن. چرا که پدرت نیز از این گروه همان می‌بیند که به تو می‌رسد. (اوه اوه ما لی و لآل ابی سفیان - ما لی و لآل حرب حزب الشیطان - و اولیاء الکفر- صبرا یا ابا عبدالله فقد لغی ابوک مثل الذی تلقی منهم)^{[۲] [۳] [۴]}

بزرگداشت حادثه کربلا توسط ائمه

پس از شهادت امام حسین (علیه‌السلام) نیز هر یک از ائمه به نحوی در زنده نگاه داشتن و بزرگداشت حادثه کربلا سهم داشته‌اند. ما در این جا به برخی از تلاش‌های آن بزرگواران در این رابطه اشاره می‌کنیم.

← امام سجاد

امام سجاد (علیه‌السلام) به منظور زنده ماندن یاد و خاطره شهدای کربلا و پدر بزرگوارش امام حسین (علیه‌السلام)، همواره گریه می‌کرد. آن حضرت یکی از بکاتین (بسیار گریه کنندگان) عالم بود.^{[۵] [۶]}

آن حضرت می‌فرمود: «انی لم اذکر مصرع بنی فاطمه الا خنقتنی العبرة.»^{[۷] [۸] [۹]} هر زمان که به یاد قتلگاه فرزندان فاطمه (سلام‌الله‌علیهم) (کربلا) می‌افتم، گریه گلویم را می‌گیرد.

وقتی کاروان **اسرای کربلا** در راه بازگشت از **شام** به نزدیکی **مدینه** رسیدند، امام سجاد (علیه‌السلام) به منظور توجه دادن مردم مدینه به شهادت امام حسین (علیه‌السلام)، به **بشیر بن جذلم** فرمود: ای بشیر خدا پدرت را **رحمت** کند او **شاعر** بود تو هم **شعر** می‌توانی بسرایی؟ بشیر می‌گوید: عرض کردم: بله یابن رسول الله من هم شاعرم. حضرت فرمود: «ادخل المدینه وانع ابی عبدالله»^{[۱۰] [۱۱] [۱۲]} وارد مدینه شو و خیر شهادت امام حسین (علیه‌السلام) را اعلام کن. بشیر می‌گوید: من سوار بر مرکب شدم و وارد مدینه شدم. وقتی به **مسجد** پیامبر رسیدم، صدا را به گریه بلند کردم و این شعر را سرودم: یا اهل یثرب لاقم لکم بها قتل الحسین فادمعی مدرار الجسم منه بکربلا مضرج والرأس منه علی القنایه پدار^{[۱۳] [۱۴]}

بشیر سپس خیر ورود امام سجاد (علیه‌السلام) و کاروان اسرا را اعلام کرد و اهل مدینه همگی به استقبال آنها رفتند.^{[۱۵] [۱۶]}

← امام باقر

امام باقر (علیه السلام) به منظور بزرگداشت خانه کربلا برای امام حسین (علیه السلام) اقامه عزرا می کرد و به شیعیان دستور می داد، برای آن حضرت عزاداری کنند. **علمه حضری** نقل می کند: امام باقر (علیه السلام) در روز عاشورا برای امام حسین (علیه السلام) در خانه اش اقامه عزرا می کرد. «امام باقر (علیه السلام) بر امام حسین (علیه السلام) می گریست و به افرادی که در خانه بودند و از آنان تقیه نمی کرد، می فرمود: بر آن حضرت سوگواری کنید... و به آنان می فرمود: در مصیبت امام حسین (علیه السلام) به یکدیگر تسلیت بگویید. ... ثم لیندب الحسین ع و بیکیه و یامر من فی داره بالبکاء علیه و یقیم فی داره مصیبتیه باظهار الجزع علیه و یتلاقون بالبکاء بعضهم بعضا بمصاب الحسین ...» [۱۷] [۱۸]

← امام صادق

امام صادق (علیه السلام) نیز همواره تلاش می کرد یاد و خاطره امام حسین (علیه السلام) را زنده نگاه دارد. نوشیدن آب به یاد ابی عبدالله (علیه السلام)، سفارش به شعرا به سرودن شعر برای آن حضرت و برپایی مجالس عزاداری برای امام حسین (علیه السلام) از جمله اقدامات آن حضرت در این زمینه می باشد. امام صادق (علیه السلام) به «داوود رقی» فرمود: «انی ما شربت ماء باردا الا و ذکر الحسین (علیه السلام)» [۱۹] [۲۰] من هرگاه آب سردی می نوشم به یاد حسین (علیه السلام) هستم. سپس فرمود: هر بنده ای که آب بنوشد و به یاد حسین (علیه السلام) باشد و قاتل آن حضرت را لعن کند، خداوند صد هزار حسنه برای او می نویسد و صد هزار گناه را از او پاک می کند و صد هزار درجه بر درجات معنوی اش می افزاید و چنان باشد که صد هزار بنده آزاد کرده باشد، و در روز قیامت شاد و خرم مبعوث گردد. (و ما من عبد شرب الماء فذكر الحسین (علیه السلام) و لعن قاتله الا كتب الله له مائة الف حسنة، و محاسبه مائة الف سئئة؛ و رفع له مائة الف درجة، و كان كما اعتق مائة الف نسمة، و حشره الله يوم القيامة ابلج الوجه) [۲۱] [۲۲] [۲۳] **هارون مکفوف** می گوید به محضر امام صادق (علیه السلام) شرفیاب شدم. حضرت فرمود: بر این مرتبه بخوان. من اشعاری برای آن حضرت خواندم. امام (علیه السلام) فرمود: نه همان گونه که در قبر آن حضرت می خوانید، بخوان. و من خواندم: امرو علی جدت الحسین فقل لاعظمه الزکیه حضرت به گریه افتاد. من سکوت کردم. حضرت فرمود: ادامه بده. و من ادامه دادم: یا مریم قومی و اندلی مولاک و علی الحسین فاسعدی بیکاک...
ای مریم برخیز و برمولا خود ندیه کن. و با گریهات برحسین رستگاری طلب کن. حضرت و بانوان منزل گریه کردند. وقتی آرام شدند حضرت فرمود: ای ابا هارون هر کس در مورد امام حسین (علیه السلام) شعری بسراید و و ده نفر را بگریاند بهشت برای او واجب می شود. (یا ابا هارون من انشد فی الحسین فابکی عشرة فله الجنة) [۲۴] [۲۵] [۲۶]

عبدالله بن حماد می گوید: امام صادق (علیه السلام) به من فرمود: به من خبر رسیده که در نیمه شعبان گروهی از ساکنین اطراف کوفه و دیگر نقاط، بر مزار امام حسین (علیه السلام) در کربلا گردهم می آیند و زنانی نیز برای آن حضرت نوحه گری می کنند، و از این جمعیت گروهی قرآن می خواند و گروهی دیگر حوادث کربلا را بازگو می کنند و جمعی نوحه گری کرده و برخی نیز مرثیه می خوانند. گفتم: فدایت شوم، من نیز بخشی از آنچه را می فرمایید، دیدم. امام (علیه السلام) فرمود: سپاس خداوندی را که در میان مردم گروهی را قرار داد که به سوی ما می آیند و برای شهدای ما مرثیه می خوانند. (بلغنی ان قوما یاتونه من نواحی الکوفة و ناسا [اناسا] من غیرهم و نساء یندبنه و ذلک فی النصف من شعبان فمن بین قارئ یقرا و قاص یقص و نادب یندب و قائل یقول المرثیة فقلت نعم جعلت فداک قد شهدت بعض ما تصف فقال الحمد لله الذی جعل فی الناس من یغد الینا و یمدحنا و برثی لنا...) [۲۷] [۲۸] از عبدالله بن سنان روایت شده که در روز عاشورا بر امام جعفر صادق (علیه السلام) وارد شدم در حالی که جمع زیادی اطراف ایشان را فرا گرفته بودند و ایشان چهره های اندوهناک و غمگین و اشک بار داشت. عرض کردم: یا بن رسول الله از چه می گریید؟ فرمود: مگر نمی دانی در چنین روزی حسین (علیه السلام) به شهادت رسید. گریه به او امان نداد تا سخن بیشتر بگوید و همه مردم به گریه افتادند. (اوفی غفلة انت اما علمت ان الحسین اصیب فی هذا الیوم...) [۲۹] [۳۰]

در نقلی آمده است: کمیت شاعر و برادرش در ایام تشریق (روزهای ۱۰-۱۱-۱۲ ذی الحجه که حجاج در سرزمین منی بیوته می کنند.) خدمت امام صادق (علیه السلام) رسیدند. کمیت به امام عرض کرد: اجازه می فرمایید اشعاری را که سرودم بخوانم؟ پس از اجازه امام، کمیت اشعاری در رثای امام حسین (علیه السلام) خواند و امام در حق او دعا کرد و برای او آمرزش طلبید. (و دخل الکمیت بن زید و اخوه الورد بن زید علی ابی جعفر محمد بن علی رضی الله عنه فی بعض ایام التشریق بمنی فقال الکمیت: یا ابن رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم! قد قلت ایانا ا فلا انشدکها؟ فقال له ابو جعفر: یا ابا المستهل! علیک بذكر الله فانها ایام ذکر، فقال: صدقت یا ابن رسول الله! و انی احب ان تسمعها، فقال: هات ما یدلک! فانشدته کمیت قصیدته... قال: فرایت ابا جعفر و قد حسر عن ذراعیه ثم تحول الی القبلة و رفع یدیه فقال: اللهم اغفر لکمیت! بقوله ثلاثا.) [۳۱] [۳۲] [۳۳]

← امام رضا

امام رضا (علیه السلام) به منظور بزرگداشت حادثه کربلا، گریه بر امام حسین (علیه السلام) را موجب بخشش گناهان بزرگ شمرده است. آن حضرت در حدیثی می فرماید: «بر شخصیتی همانند امام حسین (علیه السلام)، گریه کنندگان باید گریه کنند چرا که گریه بر حسین (علیه السلام) گناهان بزرگ را از بین می برد.» (فعلی مثل الحسین (علیه السلام) فلیک الباکون فان البکاء علیه یحط الذنوب العظام) [۳۴] [۳۵] [۳۶] امامان شیعه حتی تا بکای (حالت گریه به خود گرفتن) را به عنوان ارزشی والا در مصیبت امام حسین (علیه السلام) تلقی کرده اند. [۳۷] [۳۸] [۳۹] امام رضا (علیه السلام) نیز در حدیثی می فرماید: کسی که یاد آور مصیبت ما شود و برای آن ستم هائی که در حق ما شده گریه کند، درجه وی فرادای قیامت نظیر درجه ما خواهد بود. کسی که متذکر مصیبت ما گردد و گریان شود و دیگران را هم گریان کند چشم وی در آن روزی که همه چشمها گریانند گریان خواهد بود. اگر کسی در مجلسی بنشیند که امر دین ما خاندان در آن زنده و تقویت شود قلب او در آن روزی که عموم قلبها می میرند، نخواهد مرد. (من تذرک مصابنا و بکی لهما ارتکب منا- کان معنا فی درجتنا یوم القیامة- و من ذکر بمصابنا فیکى- و ابکی لم یتک عینه یوم تبکی العیون- و من جلس مجلسا یحیا فیها امرنا- لم یمت قلبه یوم تموت القلوب) [۴۰] [۴۱] [۴۲] **دعبل خزایی** می گوید: ایام شهادت امام حسین (علیه السلام) به محضر امام رضا (علیه السلام) رسیدم. حضرت محزون و اندوهگین بود. وقتی مرا دید فرمود: خوش آمدی ای دعبل. آفرین بر کسی که با دست و زبانش ما را یاری کند. سپس حضرت مرا در کنار خویش نشانید در حالی که بارانش نیز گرد آن حضرت بودند و فرمود: ای دعبل دوست دارم امروز برای ما مرثیه بخوانی چرا که این ایام، ایام اندوه ما اهل بیت است. حضرت از اهل بیت خویش نیز خواست که پشت پرده بنشینند و در مصائب جدشان گریه کنند. سپس حضرت به دعبل فرمود: اشعاری بخوان و وی نیز مرثیه ای را در ماتم امام حسین (علیه السلام) و اهل بیتش خواند. که بخشی از آن چنین است:

افاطم لو خلت الحسین مجدلا و قد مات عطشاننا بشط فرات... (ثم انه نهض و ضرب سترا بیننا و بین حرمة و اجلس اهل بینه من واره الستر لیبکوا علی مصاب جدم الحسین) [۴۳] [۴۴] [۴۵] [۴۶] ای فاطمه اگر پیکر به خاک و خون غلطیده حسین (علیه السلام) را که تشنه کام کنار شط فرات به شهادت رسیده، به خاطر آوری در آن هنگام کنار آن پیکر، به چهره های لطمه می زنی و اشک چشمانت را بر رخسارت سرازیر می سازی ای فاطمه ای دختر بهترین مردم، برخیز و بر ستارگان آسمانها در آن صحرای خشک ناله بزن... آری، تا آن زمان که خورشید در عالم پرتو افشانی می کند و ندای مؤذنی برای نماز بلند است و مادامی که خورشید طلوع و غروب می کند و به هنگام شبانگاهان و صبحگاهان بر آنان می گریم.

امام رضا (علیه السلام) در حدیثی به منظور توجه دادن به روز عاشورا فرمودند: «کسی که روز عاشورا به دنبال کاری نرود خدا حاجت های دنیا و آخرت او را روا خواهد کرد. کسی که روز عاشورا روز مصیبت و حزن و گریه او باشد خدا روز قیامت را روز فرح و خوشحالی وی قرار خواهد داد و چشم او در بهشت بما روشن خواهد شد.» (من ترک السعی فی حوائج یوم عاشورا، قضی الله له حوائج دنیا و الآخرة، و من کان یوم عاشورا یوم مصیبتیه و حزنه و بکائه جعل الله عزوجل یوم القیامة یوم فرحه و سروره) [۴۷] [۴۸]

سفرش ائمه به زیارت امام حسین

ائمه اطهار (علیه السلام) همواره به منظور زنده نگاه داشتن یاد و خاطره کربلا، شیعیان را تشویق می کردند که به زیارت امام حسین (علیه السلام) مشرف شوند. در روایتی امام صادق (علیه السلام) می فرماید: هر کسی در روز قیامت آرزو می کند که از زائران قبر امام حسین (علیه السلام) باشد از فرزونی آنچه از

کرامت آنان نزد خداوند مشاهده می‌کنند. (ما من احد يوم القيامة الا و هو يتمنى انه من زوار الحسين لما يرى مما يصنع بزوار الحسين ع من كرامتهم على الله تعالى) [۴۹] [۵۰] در حدیث دیگری آن حضرت می‌فرماید: هر کس دوست دارد روز قیامت در کنار سفره‌های نور الهی بنشیند باید از زائران امام حسین (علیه‌السلام) باشد. (من سره ان يكون على موائد النور يوم القيامة- فليكن من زوار الحسين بن علي ع) [۵۱] [۵۲] در این رابطه روایات بسیار زیادی وارد شده است. ائمه شیعی برای بزرگداشت حماسه کربلا حتی **تربت امام حسین** (علیه‌السلام) را قطعه‌ای از خاک بهشت و متبرک و موجب شفای از دردها معرفی کردند. **امام موسی بن جعفر** می‌فرمایند: «لاتاخذوا من تربتی شیئا لتبرکوا به فان کل تر به لنا محرمة الا تر به جدی الحسين فان الله عزوجل جعلها شفاء لشيعتنا واوليائنا» [۵۳] [۵۴] [۵۵]

فلسفه بزرگداشت حماسه حسینی توسط ائمه

بدون شک ائمه اطهار (علیه‌السلام) تلاش کرده‌اند **حماسه حسینی** همواره جاوید بماند و به عنوان مشعلی جاودان فراروی انسان‌های آزاده باشد. **شهید مطهری** (رحمة‌الله‌علیه) در این رابطه می‌نویسد: ائمه دین خواستند قیام امام حسین (علیه‌السلام) به صورت یک مکتب و به صورت یک مشعل فروزان همیشه باقی بماند. این یک چراغی است از حق، از حقیقت از دوستی و از حقیقت خواهی. این یک ندایی است از حق طلبی از حریت و آزادی، این مکتب آزادی و این مکتب مبارزه با ظلم را خواستند برای همیشه باقی بماند در زمان خود ائمه این دستور صادر شد، سبب شد که جریان زنده و فعال و انقلابی به وجود آید. نام امام حسین (علیه‌السلام) شعار انقلاب علیه ظلم گشت یک عده شاعر انقلابی به وجود آمدند؛ مانند **کمیت اسدی**، **دعبل خزایی**، **سید حمیری**. کمیت اسدی می‌داند کیست؟ همان کسی که با اشعارش از یک سپاه بیشتر برای **بنی امیه** ضرر داشت. [۵۶]

عناوین مرتبط

بزرگداشت عاشورا؛ برداشت نیل به شهادت از قیام عاشورا؛ برداشت عرفانی از قیام عاشورا؛ تحریفات عاشورا.

پانویس

۱. ↑ قمی، ابن قولویه، کامل الزیارات، ص۶۹، نجف، دار المرتضویه، ۱۳۵۶.
۲. ↑ شیخ صدوق، محمد بن علی، کمال الدین، ج۱، ص۵۳۳، تهران، اسلامیه، ۱۳۹۵.
۳. ↑ راوندی، قطب الدین، الخرائج و الجرائح، ج۲، ص۱۱۴۵، قم، مدرسة الامام المهدي، ۱۴۰۹.
۴. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۴۴، ص۲۵۲، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۳.
۵. ↑ خوارزمی، موفق بن احمد، مقتل الحسين، ج۲، ص۷۷، قم، انوار الهدی، ۱۴۲۲.
۶. ↑ بحرانی، عبدالله، العوالم العلوم، ج۱۷، ص۷۷، قم، مدرسة الامام المهدي، بی تا.
۷. ↑ قمی، ابن قولویه، کامل الزیارات، ص۱۱۵.
۸. ↑ فتال نیشابوری، محمد بن حسن، روضة الواعظین، ج۱، ص۱۷۰.
۹. ↑ محدث اربلی، کشف الغمه، ج۱، ص۱۲۱.
۱۰. ↑ سید بن طاووس، علی بن موسی، اللهوف، ص۱۱۵.
۱۱. ↑ مقرم، عبد الرزاق، مقتل الحسين، ص۳۷۴.
۱۲. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۴۵، ص۱۴۷، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۳.
۱۳. ↑ سید بن طاووس، علی بن موسی، اللهوف، ص۱۱۵.
۱۴. ↑ حلی، ابن نما، مثير الاحزان، ص۹۰.
۱۵. ↑ سید بن طاووس، علی بن موسی، اللهوف، ص۱۱۵.
۱۶. ↑ حلی، ابن نما، مثير الاحزان، ص۹۰.
۱۷. ↑ قمی، ابن قولویه، کامل الزیارات، ص۱۹۳.
۱۸. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۱۰۱، ص۳۹۰.
۱۹. ↑ کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج۶، ص۳۹۱.
۲۰. ↑ فتال نیشابوری، محمد بن حسن، روضة الواعظین، ج۱، ص۱۷۰.
۲۱. ↑ کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج۶، ص۳۹۱.
۲۲. ↑ فتال نیشابوری، محمد بن حسن، روضة الواعظین، ج۱، ص۱۷۱.
۲۳. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۶۶، ص۴۶۴.
۲۴. ↑ قمی، ابن قولویه، کامل الزیارات، ص۱۱۳.
۲۵. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۴۴، ص۲۸۷، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۳.
۲۶. ↑ بحرانی، عبدالله، العوالم العلوم، ج۱۷، ص۵۴۰، قم، مدرسة الامام المهدي، بی تا.
۲۷. ↑ قمی، ابن قولویه، کامل الزیارات، ص۳۴۰.
۲۸. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۱۰۱، ص۷۴.
۲۹. ↑ مقرم، عبد الرزاق، مقتل الحسين، ص۳۲۲.
۳۰. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۴۵، ص۶۳، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۳.
۳۱. ↑ کوفی، ابو محمد احمد بن اعثم، الفتوح، ج۸، ص۲۷۵.
۳۲. ↑ مقرم، عبد الرزاق، مقتل الحسين، ص۱۱۲.
۳۳. ↑ لکهنوی، میر حامد حسین، عیقات الانوار، ج۱۰، ص۳۶۶، اصفهان، کتابخانه عمومی امام امیرالمومنین ، ۱۳۶۶، دوم.
۳۴. ↑ فتال نیشابوری، محمد بن حسن، روضة الواعظین، ج۱، ص۱۶۹.
۳۵. ↑ ابن شهر آشوب، محمد بن علی، مناقب آل ابی طالب، ج۳، ص۲۳۸.
۳۶. ↑ مقرم، عبد الرزاق، مقتل الحسين، ص۳۲۴.
۳۷. ↑ قمی، ابن قولویه، کامل الزیارات، ص۱۱۳.
۳۸. ↑ مقرم، عبد الرزاق، مقتل الحسين، ص۱۰۰، بیروت، مؤسسة الخرسان للطبوعات، ۱۳۳۶.
۳۹. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۴۴، ص۲۸۸، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۳.
۴۰. ↑ شیخ صدوق، محمد بن علی، امالی، ج۱، ص۱۲۱.
۴۱. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۴۴، ص۲۷۸، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۳.
۴۲. ↑ بحرانی، عبدالله، العوالم العلوم، ج۱۷، ص۵۳۱، قم، مدرسة الامام المهدي، بی تا.
۴۳. ↑ محدث اربلی، کشف الغمه، ج۲، ص۱۱۴، قم، رضی، ۱۴۲۱.
۴۴. ↑ مغربی، قاضی نعمان، شرح الاخبار، ج۳، ص۱۷۲، قم، موسسه النشر الاسلامی، بی تا.
۴۵. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۴۵، ص۲۵۷، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۳.
۴۶. ↑ بحرانی، عبدالله، العوالم العلوم، ج۱۷، ص۵۴۵، قم، مدرسة الامام المهدي، بی تا.
۴۷. ↑ شیخ صدوق، محمد بن علی، عیون اخبار الرضا، ج۲، ص۲۶۷، بیروت، موسسه الاعلمی للطبوعات، ۱۴۰۴، اول.
۴۸. ↑ فتال نیشابوری، محمد بن حسن، روضة الواعظین، ج۱، ص۱۶۹.
۴۹. ↑ قمی، ابن قولویه، کامل الزیارات، ص۱۴۶.
۵۰. ↑ مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج۱۰۱، ص۷۲.

- ↑ ۵۱. قمی، ابن قولویه، کامل الزیارات، ص ۱۴۶.
- ↑ ۵۲. مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج ۱۰۱، ص ۷۲.
- ↑ ۵۳. طبری، محمد بن جریر بن رستم، دلائل الامامه، ص ۳۱۵، قم، بعثت، ۱۴۱۳.
- ↑ ۵۴. شیخ صدوق، محمد بن علی، عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۹۶.
- ↑ ۵۵. حسین بن عبد الوهاب، عیون المعجزات، ص ۹۴.
- ↑ ۵۶. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، ج ۲۵، ص ۲۲۸، تهران، صدرا، بی تا.

منبع

سایت پژوهه، برگرفته از مقاله «بزرگداشت حادثه کربلا توسط ائمه(ع)» تاریخ بازیابی ۹۵/۰۲/۲۱.

رده‌های این صفحه : [تاریخ زندگانی امام حسین](#) | [تاریخ معصومان](#) | [تاریخچه عزاداری](#) | [عزاداری](#) | [نهیض عاشورا](#)